

# Genkendelighed og magt

En kort replik til spørgsmålet om autorisation af gudstjenesteændringer

TEKST: JETTE BENDIXEN RØNKILDE, POST. DOC.



Generalsuperintendenten J.G.C. Adler udarbejdede i 1796 en ny ordning for gudstjenester i den evangelisk-lutherske kirke i Slesvig-Holsten, som skulle træde i kraft i 1797. Ordningen var præget af datidens rationalistiske strøm-

ninger og udformet efter samtidsteologiens modeller, men fik en temmelig hård medfart. Den nye ordning blev taget i brug i menighederne i hertugdømmerne, men det viste sig hurtigt, at der var en dyb modvilje, som selv ikke veludformet teologisk stringent liturgi kunne ændre på. Menighederne klagede til kongen og udeblev fra gudstjenester, og i 1803 fik menighederne frihed til at vælge det ritual, de ønskede. I nutiden har vi lignende eksempler. I pinsen 2018 tager den svenske kirke en ny gudstjenesteordning i brug og følger dermed efter den norske kirke, der fik ny for fem år siden. I begge tilfælde har der både før og under indførelsen (for Norges vedkommende også efter) været en massiv kritik af både reformprocessen og resultatet, rejst af såvel fagpersoner med og uden tilknytning til kirken som lægpersoner.

Det historiske eksempel og eksempler fra nyere reformprocesser giver et indtryk af, hvad der er på spil, når det drejer sig om ændringer i måden at fejre gudstjeneste på.

Gudstjeneste er en lokal størrelse samtidig med, at den er transkulturel. Struktureringen af den lokale gudstjeneste har, ikke mindst i Danmark, været alt andet end lokal. Der er en fastlagt gudstjenesteordning med variationer, som kan besluttes lokalt og større ændringer kræver godkendelse fra biskoppen. Der er med andre ord flere instanser i gudstjenestelivet, som tilsammen skal sikre genkendelig-

hed, både teologisk og som folkekirke. Men under genkendelighedstematikken lurer klart spørgsmålet om magt. For hvem beslutter egentlig, hvornår og at der skal en ny gudstjenesteordning til? Eller at der overhovedet skal være en ordning, som gælder mere end lokalt?

Autorisation kan – hvis man vil – ses som en form for magtudøvelse. Autorisation kan være en lås for menighedernes ret til frit at vælge deres gudstjenesteliv og fritagelsen fra at være forpligtet på tilfældige superintendents samtidsteologiske opfindelser. En ordning kan både ses som spændetroje og som sikring af struktureret genkendelighed. I Luthers egne skrifter om gudstjenesteliturgi er frihedstanken meget stærkt til stede: der må ikke gøres en lov ud af evangelisk frihed. Så måske er autorisation ikke det samme som en enhedsliturgi – måske giver autorisationen kun mening, hvis den forholder sig til den virkelighed, at der ikke findes én rigtig måde at fejre en evangelisk-luthersk gudstjeneste på? ■

## FORANDRING, FASTHED, FRIHED

Folkekirkens biskopper nedsatte i 2016 tre fagudvalg, som hver især skal arbejde med et hjørne af gudstjenestelivet.

I løbet af efteråret 2017/foråret 2018 bringer Dansk Kirketidende en serie korte artikler, der dykker ned i nogle af de overvejelser, der knytter sig til spørgsmålet om gudstjenestefornyelse. Artiklerne skrives på skift af fagsekretærene for de tre udvalg: post.doc. Jette Bendixen Rønkilde, sognepræst Jørgen Demant og forsker Nete Helene Enggaard. Dette er første artikel i serien.